לא היו דברים מעולם הוחזק כפרן (א)(אמר) רב פפא בריה דרב אחא בר אדא הכי אמרינן משמיה דרבא [א]כל מילי דכדי לא דכירי אינשי ההוא דאכמין ליה עדים לחבריה בכילתיה אמר ליה מנה לי בידך אמר ליה הן אמר עירי ושכבי ליהוו עלך סהדי א"ל לא אמר רב כהנא הא אמר ליה לא ההוא דאכמין עדים בקיברא לחבריה א"ל מנה לי בידך אמר ליה הן חיי ומיתי ליהוו עלך סהדי אמר ליה לא א"ר (ב)שמעון הא א"ל לא אמר רבינא ואיתימא רב פפא שמע מינה מהא הא דאמר רב יהודה אמר רב צריך שיאמר אתם עדיי [ב]לא שנא כי אמר לוה ולא שנא כי אמר מלוה ושתיק לוה טעמא דאמר לוה לא אבל אי שתיק הכי נמי ההוא דהוה קרו ליה קב רשו אמר מאן מסיק בי אלא פלוני ופלוני אתו תבעוהו לדינא קמיה דרב נחמן א"ר נחמן (ג)[ג]אדם עשוי שלא להשביע את עצמו ההוא דהוו קרו ליה עכברא דשכיב אדינרי כי קא שכיב אמר פלניא ופלניא מסקו בי זוזי בתר דשכיב אתו תבעינהו ליורשין אתו לקמיה דר' ישמעאל ברבי יוסי אמר להו כי אמרי' אדם עשוי שלא להשביע את עצמו הני מילי מחיים אבל לאחר מיתה לא פרעו פלגא תבעינהו לדינא לאידך פלגא אתו לקמיה דרבי חייא אמר להו כשם שאדם עשוי שלא להשביע את עצמו [ד]כך אדם עשוי שלא להשביע את בניו אמרו ליה ניזיל וניהדר אמר להו (ד)כבר הורה זקן הודה [ה]בפני שנים וקנו מידו כותבין ואם לאו אין כותבין בפני שלשה ולא קנו מידו רב (ה)(אמי) אמר כותבין ורב אסי אמר [ו]אין כותבין הוה עובדא וחש לה (ו)רב להא דרב אסי אמר רב אדא בר אהבה הא אודיתא זימנין כתבינן וזימנין לא כתבינן כניפי ויתבי לא כתבינן כנפינהו איהו כתבינן רבא אמר אפילו כנפינהו איהו לא כתבינן עד דאמר להו הוו עלי דייני מר בר רב אשי אמר [ז]אפילו אמר הוו עלי דייני לא כתבינן עד דקבעי דוכתא ושלחי ומזמני ליה לבי דינא [ח]הודה במטלטלי וקנו מידו כותבין ואם לאו אין כותבין במקרקעי ולא קנו מידו מאי אמימר אמר אין כותבין מר זוטרא אמר כותבין [ט]והלכתא כותבין רבינא איקלע לדמהריא א"ל רב דימי בר רב הונא מדמהריא לרבינא מטלטלי ואיתנהו בעינייהו מאי אמר ליה כמקרקעי דמו רב אשי אמר [י]כיון דמחסרי גוביינא לא ההיא אודיתא דלא הוה כתוב בה אמר לנא כתבו וחתמו והבו ליה אביי ורבא דאמרי תרוייהו [כ]היינו דריש לקיש דאמר ריש לקיש [ל]חזקה אין (ז)העדים חותמין על השטר אא"כ נעשה גדול מתקיף לה רב פפי ואיתימא רב הונא בריה דרב יהושע (ח)מי איכא מידי דאנן לא ידעינן וספרי דבי דינא ידעי שאילינהו לספרי דאביי וידעי לספרי דרבא וידעי ההיא אודיתא דהוה כתב ביה דוכרן פיתגמי

וכל

לא היו דברים. לא הודיתי לך. והרי עדים ששמעו: **הוחזק כפרן.** ואינו נאמן עליו בשבועה: **כל מילי דכדי לא דכירי אינשי.** דברים של חנם כלומר הואיל ואותה הודאה דברי רוח היו שהשטה בו לא דכירי אינשי ושכח אותה הודאה: **כילתא.** יריעה הפרוסה סביבות המטה: **עירי ושכבי ליהוו עלך סהדי.** רוצה אתה שיהו כל השומעין מעידין בין ניעורין בין ישינים שהיה מכיר זה בו שלא יודה בפני עדים אמר בלבו שמא יהא סבור שכולם ישינים ויאמר הן: **קב רשו.** מלא קב שטרות יש עליו: **מאן מסיק בי.** למי אני חייב כלום: **אדם עשוי.** לומר לבריות חייב אני מעות לפלוני להתרחק מעין הרע: **שלא להשביע.** שלא ליראות שבע ממון: **עכברא דשכיב אדינרי.** עשיר שלא נהנה ממונו כעכבר זה ששוכב על דינרי זהב ואינו נהנה מהן: **ניזול וניהדר.** נשלם החצי שקיבלנו: **כבר הורה זקן.** ר' ישמעאל שקיבלתם על פיו ולא אחלוק על מה שעשה: **וקנו מידו.** כותבין שטר הודאה ואע"פ שלא אמר כתבו דסתם קנין לכתיבה עומד: **ואם לאו אין כותבין.** ואע"ג דאמר להו אתם עדיי וחייב לשלם לו אפילו הכי ניחא ליה מלוה על פה ממלוה בשטר: **שלשה.** עשאן בית דין והפקירן הפקר ויכולין לשנותו לעשות מלוה בשטר ולהיות במקום הלוה לעשות שליח לכותבה: **אודיתא.** שטר הודאה בפני שלשה שלא קנו מידו: **כניפי ויתבי.** שלשה שהיו יושבין ובא והודה לו בפניהם הואיל ולא זימנם וקיבלום לכך לא נעשו ב"ד אלא עדים דדילמא אי לא הוו אלא תרי הוה מודי ליה קמייהו ולא הוה מהדר אחר ב"ד: **כנפינהו איהו כתבינן.** דמדכניף תלתא דעתיה אבי דינא: **דקבעי דוכתא.** כדרך הדיינין: **ושלחו.** שליח בשמייהו ללוה למיתי קמייהו לדינא ואודויי והואיל ועומד בדין נעשית כמלוה בשטר שגלויה לכל הלכך כתבינן: **במקרקעי.** קרקע שהיה ראובן מוחזק בה והודה לשמעון שהיא שלו: **כותבין.** דהא כיון דאודי ליה דידיה הוא ולא מיחסרה גוביינא דבשלמא מטלטלי מלוה להוצאה ניתנה וחוב בעלמא הוא ומלוה על פה ריעא ממלוה בשטר ולא ניחא ליה ללוה אבל הכא גלויי מילתא בעלמא הוא: **לדימהריא.** שם מקום: **איתנהו בעינייהו.** בשעת הודאה: **מאי.** מי אמרינן כיון דלבורין ומונחין ואודי ליה כל היכא דאיתנהו דידיה הוו או דילמא כיון דמלוה להוצאה ניתנה שמא יוציאה ולא ניחא ליה למיהוי שטרא עילויה ובהודאה בפני שני עדים קאמר: **ההיא אודיתא.** שנים חתומים עליה: **נעשה גדול.** המוכר דקיימא לן (ב"ב דף קנו.) ולמכור בנכסי אביו עד שיהא בן עשרים. הכא נמי כיון דשנים לא מצי כתבי אלא ברשותו ודאי איהו אמר להו: **דאנן לא ידעינן.** כלומר יש דיינין הרבה שאין בקיאין בהלכה זו שאמרנו דשנים שלא קנו מידו אין כותבין: **דוכרן פיתגמי.** לא היה כתוב בה זכרון עדות בלשון עדים אלא בלשון זכרון דברים והוא לשון דיינין:

וכל

כך אדם עשוי שלא להשביע את בניו. והא דאמר בגט פשוט (ב"ב דף קעה. ושם) שכיב מרע שהודה אנ"ל אתם עדיי משום דאין אדם משטה בשעת מיתה ואמאי לא אמרינן כדאמר הכא שלא להשביע את בניו וי"ל דהתם מיירי שתבעוהו והודה דלא שייך טענה שלא להשביע אלא טענת משטה ואע"ג דאמרינן לעיל דטענת משטה לא טענינן ליה לבניו טענינן כדמשמע התם דאי לאו דאין אדם משטה בשעת מיתה טענינן ליה וטענת שלא להשביע אפי' לדידיה טענינן כמו שטען רב נחמן להההוא גברא:

הודה בפני ב' וקנו מידו כותבין. ואע"ג דלא אמר כתבו משום דסתם קנין לכתיבה עומד כדפ"ה מיהו אם רצה לחזור חוזר כדאמר בפ' המוכר את הספינה (שם דף עז. ושם) זכו בשדה זו לפלוני וכתבו את השטר חוזר בשטר ואינו חוזר בשדה והא דאמר בפ' אע"פ (כתובות דף נה.) אמר לעדים כתבו וחתמו והבו ליה קנו מיניה לא צריך לאימלוכי לאו דוקא כתובו דה"ה אע"ג דלא אמר כתובו והאי דקאמר כתובו משום סיפא נקטי' דהיכא דלא קנו מיניה אף ע"ג דאמר כתובו צריך לאימלוכי והא דקאמר קנו מיניה לא צריך לאימלוכי ביה לאו משום שאינו יכול לחזור בשטר אלא מסתמא כל כמה דלא הדר ביה רוצה הוא שיכתבו תדע דהא לא קנו מיניה פשיטא דמאי הדר ביה ואיכא למ"ד א"צ לאימלוכי ביה וא"ת כיון דאינו חוזר בשדה מ"ט חוזר בשטר אי שטר מתנה הוא מאי נ"מ ואי שטר מכר הוא ומשום משעבדי הא אמרינן בחזקת הבתים (ב"ב דף מא:) המוכר את שדהו בעדים גובה מנכסים משועבדים וי"ל דלא ניחא ליה דליפשו שטרא עילויה דקלא אית בהו וזיילי נכסיה כסבורים שהן שטרי חוב והא דאמר בהגוזל קמא (ב"ק דף לח.) גבי השורף שטרו של חבירו דאי איכא סהדי דידעי מאי כתב ביה ליכתוב שטרא אחריני התם שאני שכבר היה לו שטר דאין לו להפסיד כחו: **מר בר רב אשי אמר כו'.** בשבועות (דף מא. ושם) פירש הריב"ן בשם (ט)רש"י ובשם רבינו גרשון דהלכה כמר בר רב אשי במיפך שבועה ואודיתא. אודיתא הך דהכא מיפך שבועה דפרק שבועת הדיינים (שם) דאפילו בדאורייתא מהפכינן וכן רב האי פסק כמותו במיפך שבועה והביא ראיה מדאמר התם האי מאן דמפיק שטרא על חבריה ואמר ליה אידך אישתבע לי דלא פרעתיך דאמרי' ליה אישתבע ליה ולא דמי כלל דהתם לא רמיא עליה שבועה דאורייתא ובסדר תנאים ואמוראים [סימן ל"ח] כתוב דבכולי הש"ס הלכתא כמר בר רב אשי בר ממיפך שבועה ואודיתא וכן פסק בה"ג דאין הלכה כמותו במיפך שבועה ובערוך פסק וכן בתשובת הגאונים דלא מהפכינן בשבועה דאורייתא ור"ח פסק כמר בר רב אשי בר ממיפך שבועה וחיורי דפרק בהמה המקשה (חולין דף עו: ושם) ונתן עליו סימן כולו הפך לבן:

ודילמא

עין משפט נר מצוה

עט א מיי' פ"ו מהל' טוען הל' ו סמג עשין לה טוש"ע ח"מ סי' פא סעיף א וסעיף כח:

פ ב מיי' שם הלכה ז טוש"ע שם סעיף ו וסעיף יג:

פא ג ד מיי' וסמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף יד:

פב ה ו ז מיי' פ"ז מהל' טוען הל' ב ג סמג עשין לה טוש"ע ח"מ סי' לט סעיף ז:

פג ח ט י מיי' שם הל' ג טוש"ע שם סעי' ח:

פד כ מיי' וסמג שם טוש"ע שם סעי' יא:

פה ל מיי' פכ"ט מהל' מכירה הלכה טז ופכ"ד מהל' מלוה הל' ה סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' רלה סעיף יג בהג"ה וסי' מו סעיף לח:

◆

רבינו חננאל

ההוא דאכמין סהדי בכילתא א"ל מנה לי בידך א"ל אין עירי ושכבי ליהוו עלך סהדי א"ל לאו אמר רב כהנא האמר לאו. ההוא דאכמין סהדי בקברא א"ל מנה לי בידך א"ל אין חיי ומיתו ליהוו עלך סהדי א"ל לא אמר ריש לקיש האמר ליה לאו. אמר רבינא הא דק"ל וצריך שיאמר אתם עדי לא שנא אמר (מלוה) [לוה] ול"ש אמר (לוה) [מלוה] ושתיק ליה שפיר דמי וסהדותא מעלייתא היא דהני משום דאמרו ליה לאו אמרינן אינה עדות שהרי חזר בו הא אשתיק שפיר דמי: **ירושלמי** חד בר נש אצוות לחבריה בסעודתא גו אריסטון א"ל הב לי כך וכך דאת חייב לי א"ל [אין] בתר דקמון א"ל לינא חייב לך כלום והא אית לי סהדי דאודית לי א"ל לא אודיתי לך אלא בגין דלא מיערבב מגיסתך. אתא קומי ר' אמי אמר הדא היא דאמר ר' יוחנן המכמין עדים אחורי הגדר לא עשה כלום: **ההוא** דהוה קרו ליה קב רשו אמר מאן מסיק בי אלא פלוני ופלוני תבעוה קמי דרב נחמן אמר רב נחמן אדם עשוי שלא להשביע את עצמו: **ההוא** דהוו קרו ליה עכברא דשכיב אדינרי כי קא שכיב אמר פלוני ופלוני מסקו בי תבעו ליורשין קמי ר' ישמעאל אמר להו זילו פרעוהו דלא אמרינן אדם עשוי שלא להשביע עצמו לאחר מיתה. פרעו פלגא. אתו קמי ר' חייא אמר כשם שאדם עשוי שלא להשביע עצמו בחייו אף כך לאחר מיתה אמרו ליה נהדר אמר להו כבר הורה זקן שמעינן מינה דכל מלתא דליתא בהדיא כי האי גוונא אין לו לדיין אלא מה שעיניו רואות מה שעשה עשוי: הודה לו

מסורת הש"ס

א) [צ"ל אמר ליה וכ"א בשאלתות פ' ויקרא סי' ס"ח], **ב)** [צ"ל ר"ש בן לקיש], **ג)** [ב"ב קעד:], **ד)** [לעיל כד. שבת נה. יבמות קה:], **ה)** [ברי"ף וברא"ש ליתא וכן מוכרח], **ו)** קידושין מה: מגילה ה., **ז)** כתובות יט. ב"ב קנה., **ח)** [ב"ב קלו.], **ט)** [בחולין עו: כתב רש"י וכמר בר רב אשי קיי"ל בכל דוכתא בר מאודיתא ומיפך שבועה וכ"כ תוס' בשם רש"י ובשבועות מא. כתבו תוספות ד"ה ולמר כו' ריב"ן בשם הקונטרס וע"ע תוספות יומא פג. ד"ה מר ובכתובות פד: ד"ה והוא ודף נו. ד"ה אלמנה ובחולין עו: ד"ה מר],

◆

מוסף רש"י

אלא אם כן נעשה גדול. כל מעשה השטר בגדולים, הלוקח והמוכר (כתובות יט.) **נותן ומקבל ועדים כולם גדולים וכשרים** (רשב"ם ב"ב קנה.).

◆

רבינו חננאל (המשך)

בפני שנים וקנו מידו כותבין דסתם קנין לכתיבה עומד ולא צריכין לאימלוכי ביה הודה בפני ג' ולא קנו מידו. רב אמר כותבין רב אסי אמר אין כותבין הוה עובדא וחש לה רב להא דרב אסי ולא כתבי עד דממלכי ביה וקיי"ל כוותיה. אמר רב הא אודיתא הוו כניפי ויתבי ואתא ואודי ליה קמייהו לא כתבי אבל אי כניף ואייתי איהו לסהדי כתבי. רבא אמר אפילו כניף אייתי להו לא כתבי עד דאמר להו הוו עלי דייני. מר בר רב אשי אמר לעולם לא כתבי עד דקבעי דוכתא ושלחי ומזמני ליה וקיי"ל דלית הלכתא א) כמר בר רב אשי בהא. מטלטלי אע"ג דהודה אי אמר להו כתובו כותבין ואם לאו אין כותבין והלכתא מקרקעי כותבין אע"ג דלא אמר כתובו אלא הודה לו בלבד. מטלטלי ואיתנהו בעינייהו מאי (רבינא) [רב אשי] אמר כיון דמחסרי גוביינא לא. וקיי"ל כרב אשי דרבינא לגבי דרב אשי תלמיד הוא: **ההוא** אודיתא דלא כתיב בה אמר לן כתובו וחתומו והבו ליה אביי ורבא דאמרי תרוייהו כשרה היא דהיינו דריש לקיש דאמר בפרק מי שמת ובפ' האשה שנתאלמנה חזקה אין העדים חותמין על השטר אא"כ נעשה גדול המקנה. הכא נמי אילו לא אמר להו כתובו לא הוו כתבי. שאלו לספרי דאביי ורבא והוו ידעי

א) [צ"ע דהא בתוס' כאן ד"ה מר ובשבועות מ"א ועוד בכ"ד כתבו משום רבינו דבכל הש"ס הלכתא כוותיה לבר ממיפך שבועה וחיורי ואולי דט"ס הוא וצ"ל וקיי"ל דהלכתא כו'].